

ÜYELERİMİZDEN

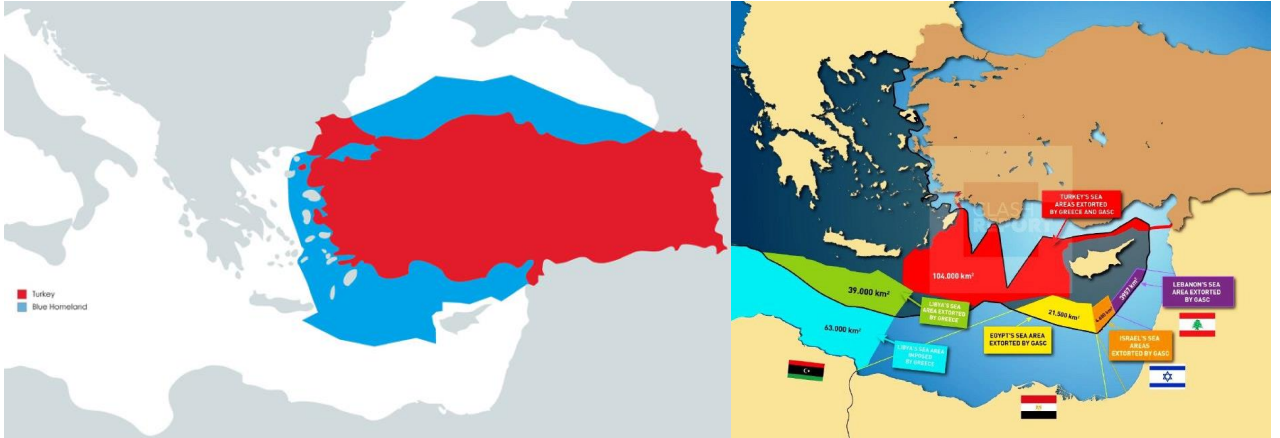
Özer Balkaş

DENİZ YETKİ ALANLARININ BELİRLENMESİ

Özer BALKAŞ; Jeoloji Yüksek Mühendisi, İşletme Yönetimi (EMBA) | 20 Ekim 2021 Çarşamba

Türkiye'nin, Doğu Akdeniz'de kıyası olan diğer ülkelerin önemli bir kesimi ile yaşadığı deniz yetki alanları ihtilafı gündemdeki önceliğini korumakta. 73. Türkiye Jeoloji Kurultayı programında yer alan ve 26 Mayıs 2021 günü gerçekleşen "Doğu Akdeniz Hidrokarbonları ve Jeopolitika" başlıklı panel oturumunda yaptığım sunumda; konuya ışık tutan açıklamalarla birlikte, eşlik eden görsellere yer vermiştim. Aşağıda; Birleşmiş Milletler'in 1982 Deniz Hukuku Konvansiyonu' na (UNCLOS) ait esasları, sunumumdan alıntılar eşliğinde takdim ediyorum.

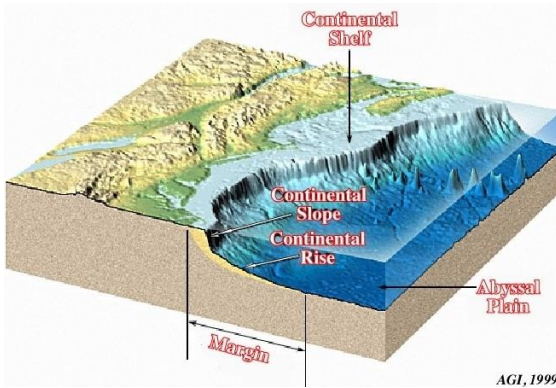
• Mavi Vatan (Blue Homeland) Tezi

• Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölgeler

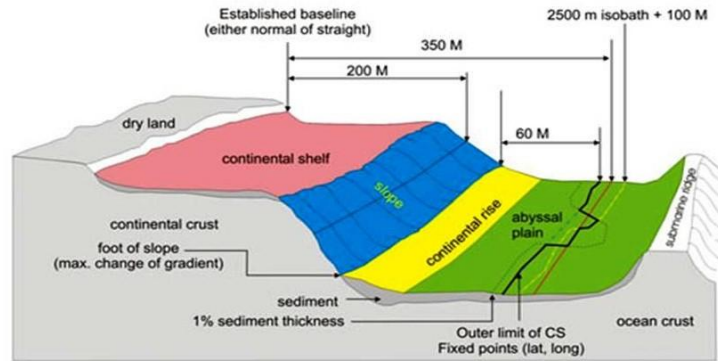
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) DENİZ HUKUKU KONVANSİYONU (United Nations Convention on the Law of the Sea / UNCLOS)

- 1973 ve 1982 yılları arasında yapılan BM görüşmeleri ile sonuçlandırılan Deniz Hukuku Konvansiyonu; ülkelerin, deniz ve okyanusları kullanmalarına ilişkin hakları ve yükümlülüklerini belirler. İş yaşamı, çevre ve denizlerdeki doğal kaynakların yönetimi için ana esasları tesis eder.
- 10 Aralık 1982'de imzaya açılan Konvansiyon, 60'ıncı onay belgesinin verilmesi sonrası (Guyana'nın imzalayan 60'ıncı ülke olmasından bir yıl sonra) 16 Kasım 1994'te yürürlüğe girmiştir.
- Karasuları, kıyından 12 deniz mili (22 km) genişliğinde bir alanı kaplar. Kıyası olan ülkeler, karasularında; yasalar koyma, kullanımı düzenleme ve herhangi bir kaynağı kullanmada özgürdür. Karasuları sınırı ötesinde ve diğer bir 12 deniz mili (22 km) genişliğinde uzanan Bitişik zonda, ülkeler; dört özel alanda yasalarını

uygulamayı sürdürebilir: gümrük, vergilendirme, göçmenlik ve kirlenme. Kara ya da karasularında başlayan ihlaller bu zonu sıcak takip alanı yapar. Kıta şelfi, hangisi daha büyükse; kara parçasının kıta kenarının dış sınırına kadar olan doğal uzantısı, ya da ülkenin kıyısında esas alınan hattından 200 deniz mili (370 km) uzaklığa genişleyen kesim olarak belirlenmiştir. Bir ülkenin kıta şelfi; doğal uzantının sonuçlandığı sınıra kadar, 200 deniz milini (370 km) geçebilir. Fakat, kıyıdaki sınırdan 350 deniz mili (650 km) uzaklığa ya da 2500 m su derinliği sınırının ötesine 100 deniz mili (190 km) uzaklığı asla aşamaz. Kıyısı olan ülkeler; canlı varlıkları hariç tutarak, kıta şelfinin deniz tabanı ve yeraltındaki cansız ve hareketsiz kaynakları kullanma haklarına sahiptir. Bununla birlikte, MEB'nin ötesindeki su kolonundakiler dışında kalmak üzere, kıta şelfine ilişkin yaşayan kaynaklar üzerinde münhasıran kontrol uygular.

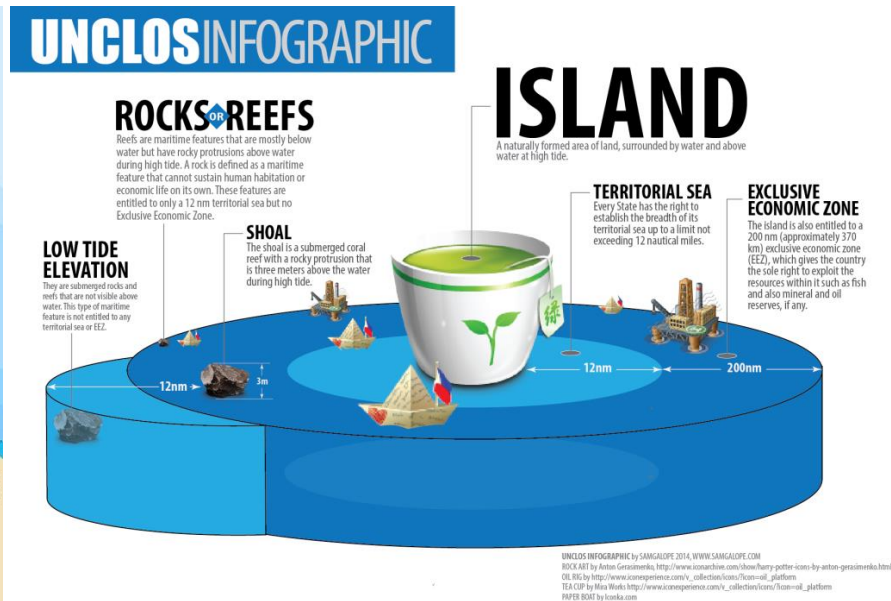
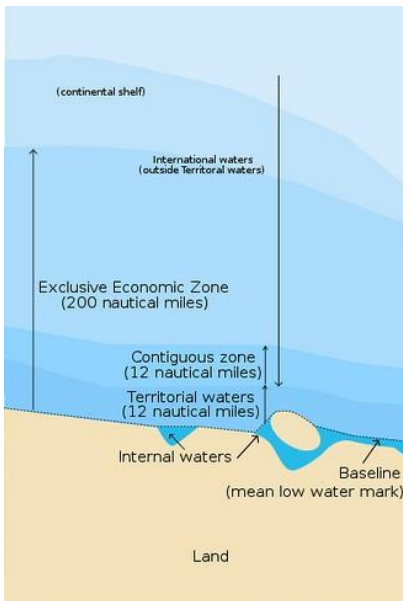
AGI, 1999

• Kıta Kenarı

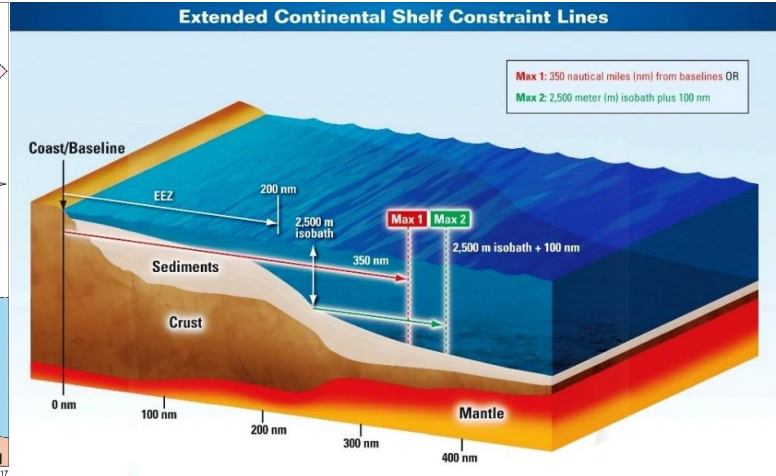
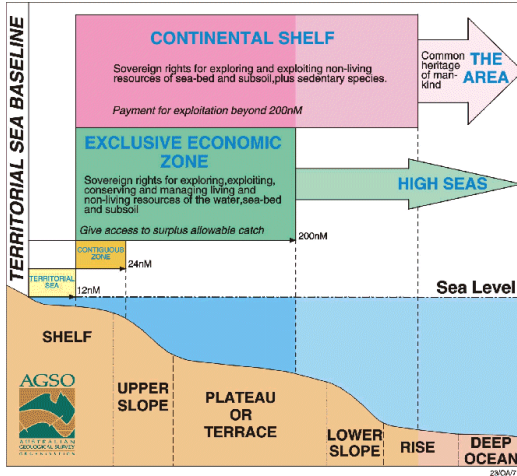
• Kıta Şelfi, Yamacı, Yokuşu ve Derin Deniz

■ Münhasır Ekonomik Bölge (MEB); iç deniz ya da karasularının kıyısındaki referans hattın 200 deniz mili (370 km) uzaklığa genişleyen bir alanı kaplar. Kıyısı olan bir ülke; kendi MEB alanı içinde, canlı ya da cansız tüm doğal kaynaklar üzerinde yegane işletme hakkına sahiptir. Bir ülke, okyanusun içinde küçük bir kayalık sahibi ise; bu kayalığın işletilebilir yüzeyi, karada O'dan 430 000 km² offshore'a artmaktadır. Eğer MEB'ler üzerlenirse, gerçek deniz sınırlarının belirlenmesi kapsanan ülkelerin insiyatifindedir. BM, Konvansiyonun uygulanmasında hakemlik ya da direkt operasyonel bir role sahip değildir.

• Uluslararası Hukukta Deniz Alanları

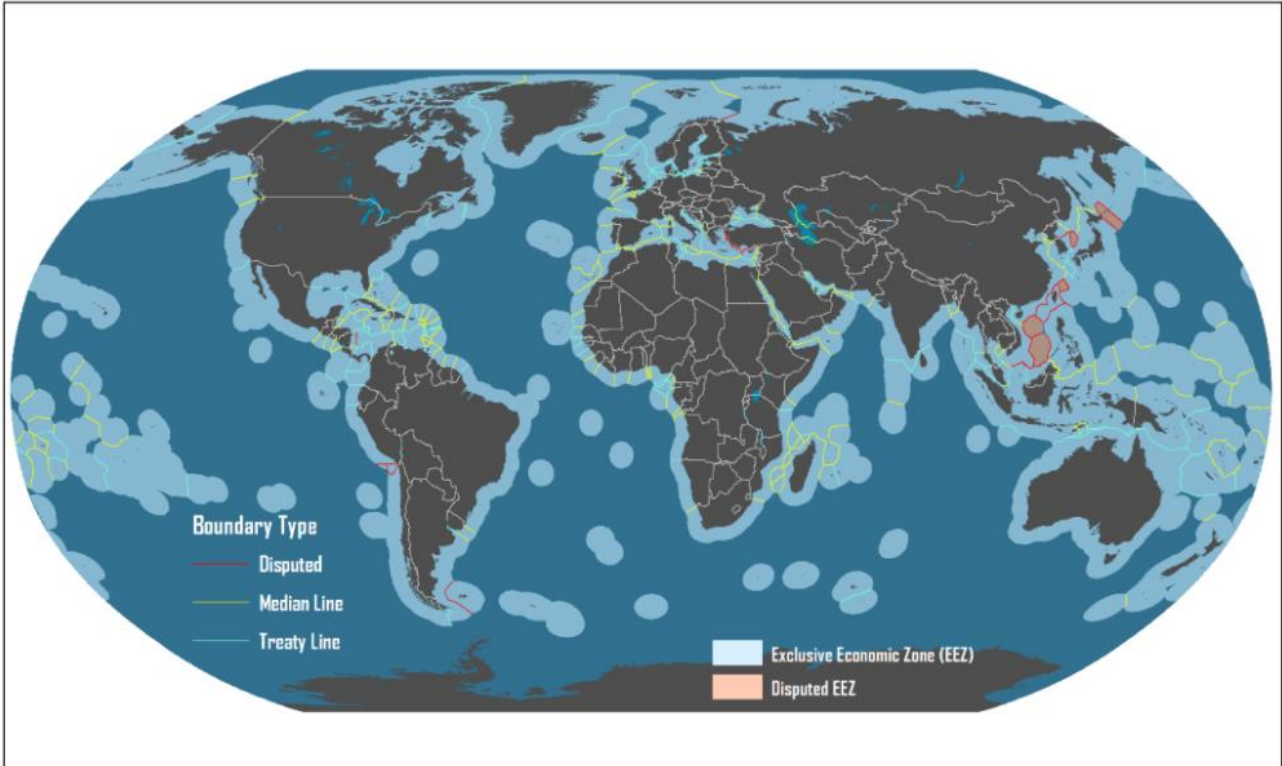
• BM Deniz Hukuku Konvansiyonu (UNCLOS) Bilgi Görseli

• Kıta Şelfi ve Münhasır Ekonomik Bölge

• Genişletilmiş Kıta Şelfinde Sınırlayan Hatlar

■ Konvansiyon 168 taraf parti tarafından yürürlüğe konmuş bulunmaktadır: 167 devlet (164 BM üyesi ülke, BM gözlemci ülke statüsündeki Filistin, Cook Adaları ve Niue) ile Avrupa Birliği (AB). Aralarında AB ile Rusya, Ukrayna, Bulgaristan, Mısır, Irak, Lübnan, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin de olduğu ülkeler hem imzalamış hem de yürürlüğe koymuştur. İran, Libya ve ABD'nin yer aldığı 14 BM üyesi ülke imzalamış, fakat yürürlüğe koymamıştır. Azerbaycan, Suriye, İsrail ve Türkiye'nin dahil olduğu 16 BM üyesi ülke ise ne imzalamış ne de yürürlüğe koymuştur.

Source: Map designed by Dr. Jean-Paul Rodrigue, Department of Global Studies & Geography, Hofstra University, using boundaries plotted from Maritime Boundaries Geodatabase available at <http://www.vliz.be/vmcddata/marbound>. The map is copyrighted and used here with permission. A version of the map is available at <http://people.hofstra.edu/geotrans/eng/ch5en/conc5en/EEZ.html>.

• Dünyada Talep Edilebilir Münhasır Ekonomik Bölgeler (MEB): İhtilafı, Orta Çizgili ve Antlaşmalı MEB Sınırları